

Dienas Bizness

Finanses

FM: Kopīgā klienta izpētes rīka darbību nodrošinās privātie uzņēmumi

LETA, 18.01.2021



Foto: pixabay.com

<https://www.db.lv/zinas/sun-finance-grupa-tris-gados-uzsak-darbu-tris-kontinentos-499758>

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā paredzētā kopīgā klienta izpētes rīka darbību nodrošinās privātie uzņēmumi, informēja Finanšu ministrijā (FM).

Pagājušajā nedēļā Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija konceptuāli pirmajam lasījumam atbalstīja FM izstrādātos likuma grozījumus, kas paredz vienkāršot aizdomīgu darījumu ziņošanas sistēmu, kā arī kopīgā klienta izpētes rīka izveidi.

FM skaidroja, ka kopīgais klienta izpētes rīks sniedz iespēju likuma subjektiem sākt dalīšanos ar klienta izpētes procesā iegūtajiem datiem, ievietojot tos platformā arī ārpus konsolidētās grupas - kopīgajā klientu izpētes rīkā. Tādējādi rīka darbības procesā varēs efektīvāk apmainīties ar klientu izpētes gaitā iegūto informāciju.

Likumprojekts paredz divu veidu klienta izpētes rīkus. Pirmais ir slēgts kopīgs klienta izpētes rīks, kura ietvaros likuma subjekti varēs izveidot paši savu, privātu, klientu izpētes rīku, piemēram, nododot uz ārpalpojumu kādu no klienta izpētes procesa posmiem. Otrs ir atvērtais kopīgais klienta izpētes rīks, kas pilnībā vai daļēji tiks veidota kā kanāls caur kuru likuma subjektiem iegūt informāciju, neatkarīgi no tā vai likuma subjekti par to būs savstarpēji vienojušies.

FM atzina, ka rīka darbību nodrošinās privātie uzņēmumi - klienta izpētes rīka pakalpojuma sniedzēji, kuri Datu valsts inspekcijā būs saņēmuši licenci klienta izpētes rīka darbībai.

"Sniedzot slēgtā kopīgā klienta izpētes rīka pakalpojumus, licence nepieciešam tad, ja likuma subjekti, kas izmanto rīku, nav vienas uzņēmumu grupas sastāvā. Konkrētas prasības ārpalpojuma sniedzēja sniegtajam pakalpojumam noteiks tie likuma subjekti, kas izvēlēsies šādu slēgto klienta izpētes rīku veidot. Savukārt atvērta klienta izpētes rīka ietvaros ārpalpojuma sniedzējs piedāvās jau gatavu produktu, kuru izmantot vai neizmantot būs likuma subjektu brīva izvēle. Plānots, ka klienta izpētes rīka darbība dažos no tā aspektiem būs līdzīga Kredītinformācijas biroja darbībai," skaidroja ministrijā.

Dalīšanās ar klienta izpētes informāciju klienta izpētes rīkā būs brīvprātīga. FM piebilda, ka likumā jau patlaban ir noteikti četri veidi, kādos likuma subjekti ir tiesīgi dalīties ar klienta izpētes ietvaros iegūto un ar to saistīto informāciju - informācijas apmaiņa starp pusēm, īstenojot vienu transakciju, informācijas apmaiņa konsolidētas grupas ietvarā, privātā-privātā dalīšanās ar informāciju par klientiem, ar kuriem darījuma attiecības tika pārtrauktas vai tika atteikts tās nodibināt, ņemot vērā likuma apsvērumus, kā arī publiskās-privātās informācijas dalīšanās partnerība.

Juridiskā biroja "Sorainen" partneris, zvērināts advokāts Rūdolfs Eņģelis norādīja, ka likumprojektā ir pateikts, ka potenciāls šī pakalpojuma sniedzējs varētu būt licencēts kredītinformācijas birojs, kam attiecīgi

būtu pieļaujamas atvieglotas prasībās klientu izpētes rīka licences saņemšanai salīdzinājumā ar pilnīgi jaunu spēlētāju.

Enģelis skaidroja, ka tādā ziņā šī "nav revolūcija", jo kredītbiroju, kādi Latvijā patlaban ir divi, rīcībā ir diezgan daudz konfidenciālas informācijas par fiziskām un juridiskām personām un to saistībām. "Protams, ar šo jauno darbības jomu slepenās un sensitīvās informācijas apmērs, kas nonāktu kredītbiroja rīcībā, būtu ievērojami lielāks, tādēļ noteikti ir pamats pārvērtēt arī licences prasības un uzraudzības standartus, lai pārliecinātos, vai tie atbilst paplašinātajam konfidenciālās informācijas lokam," viņš teica.

Pēc Enģeļa minētā, pati ideja par kopīgo klienta izpētes rīku ir ļoti atbalstāma, jo palīdzētu visiem likuma subjektiem, bet jo īpaši finansiāli mazāk ietilpīgajiem, veikt pilnvērtīgāku klientu izpēti un uzraudzību par zemākām izmaksām. "Tādēļ, no vienas puses, būtu labi, ja šāds rīks iespējami ātri kļūtu par realitāti, un no otras puses, ir jābūt atbilstoši rūpīgam uzraudzības mehānismam un regulatīvajām prasībām," viņš piebilda.

Enģelis skaidroja, ka zvērinātiem advokātiem jau šobrīd ir saistošs pienākums likumā noteiktajos gadījumos ziņot par aizdomīgu darījumu, ja viņi ar tādu saskaras praksē. No otras puses, ir likumā noteiktais pienākums glabāt klienta noslēpumu, tādēļ robeža starp šiem abiem pienākumiem var būt ļoti šaura.

"Jaunais klientu izpētes rīks ir paredzēts kā brīvprātīgs informācijas apmaiņas mehānisms, tādēļ pats par sevi tas šķietami neuzlikums mums kā advokātiem jaunu pienākumu sniegt informāciju par saviem klientiem. Domāju, ka tas ir Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijā diskutējams jautājums, lai mēs varētu būt pārliecināti, ka tiek ievērots pareizais līdzsvars starp advokātu konfidencialitātes pienākumu pret klientiem un pienākumu pret valsti sniegt ieguldījumu cīņā pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma un proliferācijas finansēšanu," piebilda Enģelis.

Vienlaikus Latvijas Bankas Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītāja vietnieks Andris Ņikitins pauda, ka līdzšinējās reformas finanšu sektora regulējumā un uzraudzībā ir nozīmīgs solis sabiedrības labklājības aizsardzībā un finanšu sektora nostiprināšanā ilgtermiņā.

"Finanšu sektors ir ekonomikas asinsrite, un par tās veselīgumu jā rūpējas ikdienas režīmā. Viens no soļiem šajā procesā ir FM sadarbībā ar citām institūcijām izstrādātie grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu

legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā. Latvijas Banka atbalsta un pozitīvi vērtē šo grozījumu izstrādi un virzību. Iecerētās izmaiņas ļaus tālāk uzlabot likumdošanas bāzi un praktisko darbu noziedzīgi iegūtu līdzekļu apkaršanā, kas ir būtiski, Latvijai turpinot iesākto darbu un pilnveidojot mehānismus cīņai ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju," pauda Ņikitins.

Viņš norādīja, ka starp būtiskākajiem grozījumi aspektiem var minēt kopīgā klientu izpētes rīka jeb "shared KYC utility" ieviešanu, jaunā ziņošanas standarta "goAML" izstrādi, kā arī likuma subjekta patiesā labuma guvēja atbilstības nodrošināšanu.

Tāpat Ņikitins piebilda, ka Latvijas Banka ir piedalījies un arī turpmāk piedalīsies Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma pilnveidošanā, tostarp likumprojekta gatavošanas laikā Latvijas banka rosināja iekļaut normas, kas nodrošinās, lai noziedznieki vai viņu līdzdalībnieki nevarētu būt likuma subjektu patiesie labuma guvēji.

Vienlaikus Latvijas Bankas pārstāvis arī atzīmēja, ka likumprojektā paredzētais kopējais klientu izpētes rīks ir pilnīgi cita un no Kredītu reģistra atšķirīga sistēma.

Iepriekš FM valsts sekretāres vietniece finanšu politikas jautājumos Līga Kļaviņa skaidroja, ka grozījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā ir četri mērķi - Finanšu darījumu darba grupas (FATF) rekomendāciju precizēšana, kā arī jauna kopīgā klientu izpētes rīka ieviešana.

Tāpat no jūlija mainās aizdomīgo darījumu ziņošanas kārtība, jo tiek sākota starptautiskās sistēmas "Go AML" izmantošana. Patlaban ziņojumi jāiesniedz Finanšu izlūkošanas dienestam un Valsts ieņēmumu dienestam, kas rada papildus slogu. Grozījumu mērķis ir novērst dubulto ziņošanu.

Ceturtais grozījumu mērķis ir precizēt atsevišķas normas, piemēram, ka uzņēmuma patiesais labuma guvējs nevar būt noziedznieks vai nozieguma līdzdalībnieks.

"Ar šiem grozījumiem mēs varētu demonstrēt, ka Latvija virzās uz riskos balstītu pieeju klientu vērtēšanā, vienlaikus neatkāpjoties no FATF un "Moneyval" prasībām," sacīja Kļaviņa.

Skaidrojot kopīgā klientu izpētes rīka nepieciešamību, Kļaviņa norādīja, ka tas likuma subjektiem atvieglot apmaiņu ar informāciju.

Kļaviņa skaidroja, ka likuma subjekti, proti, kredītiestādes, finanšu iestādes, grāmatveži, revidenti, zvērināti notāri, zvērināti advokāti, personas, kas darbojas kā aģenti vai starpnieki darījumos ar nekustamo īpašumu, izložu un azartspēļu organizētāji, personas, kas sniedz inkasācijas pakalpojumus, maksātnespējas procesa administratori, parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, virtuālās valūtas pakalpojuma sniedzēji, personas, kas darbojas mākslas un antikvāro priekšmetu aprītē un citi, kuri ieguvuši informāciju, varēs ar to apmainīties.

"Patlaban dažādos sektoros, kas ir likuma subjekti, no klientiem tiek prasīta dažāda informācija, bet, ja šo informāciju varētu iegūt no citiem avotiem, tas atvieglotu sadarbību," skaidroja Kļaviņa.

Viņa piebilda, ka kopīgais klientu izpētes rīks var tikt veidots slēgts vai atvērts. Tāpat Kļaviņa norādīja, ka tā uzturēšanu plānots nodot ārvalsts pakalpojumā.

Finanšu nozares asociācijas padomniece Laima Letiņa uzsvēra, ka jaunais kopīgais klientu izpētes rīks nepaplašina informācijas piekļuves tiesības un tajā tiks apkopota tikai tā informācija, kuru jau patlaban iegūst un kurai likuma subjektiem ir piekļuve.

"Patlaban likuma subjekti ziņas no klientiem pieprasa katrs atsevišķi, bet tās nepieciešams apkopot. Bankas jau tagad apmainās ar šo klientu informāciju. Tāpat jaunajā rīkā netiks palielināts datu apmērs, taču strādāt ar tiem varēs efektīvāku. Tas nozīmē ātrāku klientu apkalpošanu, kā arī mazāku informācijas apmēru, kas tiek pieprasīts no klienta," sacīja Letiņa.

Grozījumi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā izstrādāti atbilstoši "Moneyval" novērtējumam par Latvijas progresu tehnisko rekomendāciju izpildē un lai nodrošinātu atbilstību FATF rekomendācijām attiecībā uz likuma subjektu patiesā labuma guvēja atbilstības vērtēšanu.

Ar grozījumiem likumā paredzēts vienkāršot aizdomīgu darījumu ziņošanas sistēmu un turpināt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas riskos balstītas sistēmas pilnveidošanu.

Likumprojekts paredz nosacījumus sistēmiska un strukturēta risinājuma - kopīgā klienta izpētes rīka - izveidei.

FM skaidroja, ka kopīgais klienta izpētes rīks sniedz iespēju likuma subjektiem sākt dalīšanos ar saviem klienta izpētes procesā iegūtajiem datiem, ievietojot tos platformā arī ārpus konsolidētās grupas - kopīgajā klientu izpētes rīkā. Tādējādi rīka darbības procesā varēs efektīvāk apmainīties ar klientu izpētes gaitā iegūto informāciju.

"Patlaban kredītiestādēm un finanšu iestādēm ir tiesības atzīt un pieņemt citas kredītiestādes vai finanšu iestādes veiktās klienta izpētes rezultātus un, ieviešot kopīgo klienta izpētes rīku, klienta izpētes informācijas apmaiņa kļūs ērtāka un efektīvāka, vienlaikus mazinot administratīvo slogu kredītiestādēm, finanšu iestādēm un citiem," skaidroja ministrijā.

No 2021.gada 1.jūlija plānots būtiski mainīt līdzšinējo ziņošanas sistēmu attiecībā uz informācijas iesniegšanu Finanšu izlūkošanas dienestam (FID). Paredzēts ieviest īpašu lietojumprogrammu - pilnībā integrētu programmatūras risinājumu, kas īpaši izstrādāts finanšu izlūkošanas dienestu vajadzībām, nodrošinot datu vākšanas, apstrādes, analīzes, dokumentu pārvaldības, darbplūsmas un statistikas funkcijas.

Vienlaikus, veicinot aizdomīgu darījumu ziņošanas sistēmas funkcionalitāti, tiks atcelta līdzšinējā paralēlās ziņošanas kārtība. Jaunās ziņošanas sistēmas ieviešanas rezultātā informāciju par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā būs iespējams iesniegt, izmantojot vienotu kanālu - iesniedzot ziņojumu par aizdomīgu darījumu nodokļu jomā FID, kas to nekavējoties nosūtīs Valsts ieņēmumu dienestam.

Lai veicinātu nacionālā regulējuma atbilstību starptautiskajiem standartiem un nodrošinātu, ka noziedznieki un to līdzdalībnieki nevar kļūt vai būt par likuma subjektu - juridisko personu un juridisko veidojumu - patiesajiem labuma guvējiem, kā arī kļūt vai būt par likuma subjektiem, ar grozījumiem ir izvirzītas atbilstības prasības likuma subjektu patiesajiem labuma guvējiem un likuma subjektiem - fiziskajām personām. Likumprojekts šīm personām izvirza nevainojamas reputācijas un nesodāmības prasības.